

Slut med revisionspligt for de mindste selskaber

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Siden d. 1. september i år har færdselspolitiet stort set ikke stoppet nogen bilister, der kørte for stærkt. Det må betyde, at færdselspolitiet skal nedlægges som overflødig. I hvert fald, hvis man skal følge logikken i et udkast til et lovforslag, som Erhvervs & Selskabsstyrelsen netop har haft i høring.

Jeg har tidligere i disse spalter beskrevet Erhvervs- & Selskabsstyrelsens rapport om AMVAB (en særlig målemetode, hvormed man kan nå frem til en tilsyneladende præcis opgørelse over, hvor meget forskellige dele af en given lov pålægger erhvervsvirksomheder af økonomiske byrder. En metode, der desværre ikke modregner eventuelle øgede omkostninger for andre, og som desværre heller ikke medindregner hvilke af de udregnede omkostninger, virksomhederne af andre grunde alligevel er nødt til at afholde.) og Erhvervs- og Selskabsstyrelsens rapport om revisionspligtens eventuelle ophævelse for små og mellemstore virksomheder (En særdeles ensidig rapport, der mødte megen kritik fra mange sider, da den kom frem). Nu er der så kommet et udkast til et lovforslag – eller rettere to lovforslag - der foreslår revisionspligten ophævet for helt små selskaber. Helt små selskaber er i denne relation selskaber, der ikke overskrider to af tre størrelser:

En balancesum på 3 mio. kr.,
En nettoomsætning på 6 mio. kr. og
Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 25.

De to udkast til lovforslag rummer en række ændringer af bl.a. årsregnskabsloven, aktie- og anpartsselskabsloven, bogføringsloven og revisorloven. En bærende tanke – og ifølge AMVAB målingerne medførende en "reduktion af de administrativt pålagte omkostninger" på godt 1 mia. kr. – er at revisionspligten for disse små selskaber skal fjernes.

Det har fra mange sider gang på gang været fremhævet, at en afskaffelse af revisionspligten vil medføre en øget risiko for økonomisk kriminalitet, idet den frivillighed i forhold til revisionen (som styrelsen fremhæver som hovedgrunden til at AMVABbesparelsen skam er ægte nok) ville blive udnyttet af de virksomheder, der af den ene eller den anden grund ikke ønskede at få en uafhængig kontrollant ind i virksomheden.

Lad os se på, hvad der er antagelser og hvad der er underbyggede realiteter. Vil Danmark blive et slaraffenland for økonomisk kriminelle, eller er det et af revisorbranchen opfundet argument, der ikke kan godtgøres?

I bemærkningerne til lovforslaget skriver Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, at "revisor kun sjældent afslører økonomisk kriminalitet, og at revisors revisionshandling ikke er egnet til eller rettet mod at afsløre besvigelser". Den første antagelse – at revisor kun sjældent afdækker økonomisk kriminalitet – underbygger Erhvervs- og Selskabsstyrelsen med en henvisning til Brydensholt-udvalgets betænkning om rådgiveres rolle ved bekæmpelse af

økonomisk kriminalitet fra 1999, hvoraf skulle fremgå, at "revisor kun står for 2pct. af de anmeldte besvigelser i danske selskaber". Dette referat er naturligvis isoleret set korrekt. Styrelsen glemmer imidlertid, at udvalget på samme side i betænkningen oplyser, at den danske undersøgelse viste, at det var de interne kontroller der i 63 % af tilfældene afdækkede besvigelser. Den sammenhæng, der er imellem revision og interne kontroller, får udvalget til at fortsætte: "Dette styrker den antagelse, at det primært er revisors indsats som forebygger af kriminalitet ved at rådgive om og kontrollere bl.a. forretningsgange og interne kontrolsystemer, der i praksis har betydning også for afdækning af allerede begået kriminalitet"

Hertil kommer at styrelsens påstand om, at revisionshandlingerne ikke er "rettet mod at afsløre besvigelser", kun dækker over den sandhed, at revisor ganske vist ikke foretager revision med det ene formål at afsløre besvigelser, men fuldstændigt fortier, at revisorbranchen selv de seneste fem til ti år har udviklet først vejledninger og nu standarder om afdækning af besvigelser i forbindelse med revisionen. Den nyeste revisionsstandard på området, RS 240 (der hedder: "revisors pligt til at overveje besvigelser og fejl i forbindelse med revision af regnskaber"), pålægger således blandt andet revisor pligt til allerede ved planlægningen af revisionen, at "overveje risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet som følge af besvigelser eller fejl". Det er overraskende, at revisorernes egen myndighed, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, enten ikke er bekendt med denne standard eller ikke føler, at den har været relevant at nævne.

Hvad endelig angår det forhold, at revisor kun skulle afdække mellem 1 og 2 % af de besvigelser, der konstateres i virksomhederne, knytter Erhvervs- og Selskabsstyrelsen følgende kommentar i bemærkningerne: "Specielt hvad angår besvigelser, der begås af ledelsen, forekommer revisors muligheder for afsløring ringe, idet ledelsen kan tilsidesætte eventuelle interne kontroller i selskabet." Også her afslører styrelsen en overraskende modvilje mod at delagtiggøre Folketinget i den viden om revision, der findes i styrelsen. Det eneste rigtige i udsagnet er, at ledelseskriminalitet naturligvis er vanskelig at afdække også for revisor. Sandheden er imidlertid den, at revisor – med alle sine begrænsninger – er den eneste, der er i stand til at afdække ledelseskriminalitet. Den lovpåtvungne revisor er således den eneste person, der har den fornødne uafhængighed, kompetence og redskaber til at afdække den kriminalitet, der ikke kan fanges af de interne kontroller. Afskaffer man revisor, afskaffer man således også det eneste værn mod en kriminel eller til det kriminelle grænsende, uduelig ledelse.

Hertil kommer, at nyere undersøgelser (end de, der forelå, da Brydesholt-udvalget afgav sin betænkning) faktisk underbygger, at revisor ikke blot er det eneste værn mod ledelseskriminalitet, men at revisor faktisk er ganske god til dette arbejde. Hvor de omtalte 1-2 % afdækkede besvigelser, der direkte kunne tilskrives revisor, omfatter alle former for besvigelser i virksomheden, er en nyere undersøgelse fra USA gået bag om tallene og har bl.a. set nærmere på hvilke typer besvigelser, det er, revisor opdager. ACFE, der er den amerikanske forening af "Certified Fraud Examiners" har således i sin rapport for året 2004 ved en undersøgelse blandt sine medlemmer (der typisk tilkaldes af virksomhederne, når der er mistanke om kriminalitet) fundet ud af, at den kriminalitet, der blev begået af ledelsen blev afdækket af interne kontroller i 23,5 % af alle tilfælde og af den eksterne revisor i 27,5 %. Den sidste halvdel af ledelsens besvigelser blev afdækket ved tips udefra eller indefra virksomheden i øvrigt – altså ikke gennem målrettet, bevidst virksomhed.

Selvom det heller ikke i USA er revisors primære formål at afdække allerede begåede besvigelser, var de besvigelser, revisor faktisk afdækkede, primært ledelsesbesvigelser. At denne undersøgelse også er anvendelig i danske sammenhænge synes bekræftet bl.a. af at den daværende statsadvokat for særlig økonomisk kriminalitet, Michael Clan, på en konference i 1998 udtalte, at det var hans fornemmelse, at den eksterne revisor netop opdagede ledelseskriminalitet, som i øvrigt også er den langt farligste og dyreste virksomhedskriminalitet.

At den eksterne revisor har en præventiv værdi referer styrelsen som en almindelig antagelse. Styrelsen fortsætter herefter: "Det er dog vanskeligt at afgøre, med hvilken styrke

forebyggelsen virker". Dette er antageligt det udsagn om den økonomiske kriminalitet, der har størst sandhedsværdi af bemærkningerne i udkastet. Den præventive effekt er imidlertid den klart vigtigste. Den allerstørste success, en ekstern revisor kan opnå, er således, at hans tilstedeværelse og arbejdsindsats afskrækker både ansatte og ledelse fra at overhovedet at tænke på at begå økonomisk kriminalitet. Lykkes denne indsats er der intet tilbage at opdage. Man kan således hævde, at jo flere forbrydelser, der bliver afdækket, jo mindre er revisors success – uanset om det er ham selv eller andre, der opdager dem. Ganske parallelt med det forhold, at færdselspolitiet betragter det som en fiasko, hvis de i razziaerne fanger mange bilister og en stor succes, hvis de kan stå en hel dag, uden at fange en eneste. Men ville det være at argument for så at afskaffe hastighedskontrol? De fleste mener vist – meget realistisk – at uden kontrol og uden risiko for at blive opdaget, ville både hastighedsgrænserne og de nye sanktioner være helt uden betydning.

Ganske tilsvarende fandt Brydenscholt-udvalget (der bestod af medlemmer med dyb indsigt i såvel området for økonomisk kriminalitet som om bl.a. revisors arbejde) at revisors præventive værdi var helt uundværlig. Udvalget skrev således, at det egentlig var tilbøjeligt til at foreslå en udvidelse af den lovpligtige revision, men at dette muligvis kunne have for store omkostninger af anden art, hvorfor udvalget ville afstå herfra, men det fortsatte: "På den anden side må udvalget fraråde en lempelse af området for lovpligtig revision, idet noget sådant vil kunne have negative kriminalpræventive konsekvenser". Det citat har Erhvervs- og Selskabsstyrelsen heller ikke medtaget i bemærkningerne.

Revisors værdi som forebygger og opdager af økonomisk kriminalitet i (også de helt små) erhvervsvirksomheder, kan ikke overvurderes. Det er da også én af grundene til, at ikke blot de to revisorforeninger i deres høringssvar har talt varmt for en bevarelse af revisionspligten. Det har også f.eks. HTS (der repræsenterer brancher, der tilsammen udgør 70 % af B-selskaberne) og Dansk Handel og Service. Ikke blot frygter de selv øget økonomisk kriminalitet ved en eventuel afskaffelse af revisionspligten, det gør ifølge en undersøgelse, foretaget af HTS, også 80 % af virksomhederne. Advokatrådet kalder en ophævelse "betænkelig ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt".

Oven i alt dette kommer den værdi den lovpligtige revision har for især virksomhedens leverandører, virksomhedens långivere og offentlige myndigheder, herunder ikke mindst ToldSkat. At afskaffe den sikkerhed revisors påtegning giver disse mange interessenter under henvisning til, at ledelsen jo under ansvar står inde for at regnskabet er rigtigt, svarer til som argument for at nedlægge færdselspolitiet, at henvise til, at man jo har pligt til at overholde færdselsloven. Hverken færdselsloven eller færdselspolitiet findes imidlertid primært af hensyn til den enkelte bilist, men af hensyn til alle de øvrige trafikanter, ganske ligesom regnskabspligten og den lovpligtige revision ikke primært findes af hensyn til den regnskabsaflæggende virksomhed, men af hensyn til alle de aktører, der omgiver virksomheden.

Der findes gode takter i de to udkast, men lovforslagene bør ikke fremsættes således som de ser ud nu. I stedet bør spørgsmålene behandles på den måde, som regeringen også selv tidligere har lovet det, nemlig for revisionspligtens vedkommende under inddragelse af revisorforeningerne, Revisorkommissionen og erhvervsorganisationerne og for årsregnskabsreglernes vedkommende under inddragelse af Regnskabsrådet. Man kunne i den forbindelse også vurdere, hvorledes sammenhængen er mellem det her ønskede lovtiltag, der klart begrænser indsatsen mod økonomisk kriminalitet, og revisorer og advokaters inddragen under hvidvaskloven og revisorerne i 2003 indførte anmeldelsespligt ved grove økonomiske forbrydelser.

Først efter en egentlig sagkyndig og bred behandling, vil politikerne kunne tage stilling på et kvalificeret grundlag.